

Kooksgasfabriek 2
Tata Steel

**Onderzoek meldingen
constructiefouten**

Zaaknummer

Kooksgasfabriek 2 Tata Steel

Onderzoek meldingen constructiefouten

Datum 18 april 2023

Ing. A.J. Smit-Edelman

Ebbehout 31
1507 EA Zaandam

www.odnzkg.nl

Samenvatting

Het actualiteitenprogramma EenVandaag zond op 31 januari een reportage uit waarin werd gesteld dat er vanaf de bouw fouten zouden zitten in de constructie van de Kookgasfabriek 2 van Tata Steel in IJmuiden. Dit werd in de uitzending bevestigd door drie bronnen, waarvan één een oud-milieu-inspecteur was.

De uitzending zorgde voor maatschappelijke onrust onder omwonenden van Tata Steel. Dit feit, samen met de gedane uitspraken, vormde voor de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) voldoende aanleiding om een nader niet uitputtend onderzoek in te stellen.

Omdat het hier om fouten zou gaan die bij de bouw zijn gemaakt, is archiefonderzoek gedaan bij de Provincie Noord-Holland en de Gemeente Velsen als bevoegd gezag op de bouwtaken. Ook is gesproken met de oud-milieu-inspecteur om specifiekere aanwijzingen te krijgen op welk deel van de KGF2 zijn uitlatingen betrekking hadden.

Voor de OD NZKG is dit van belang, omdat in wet- en regelgeving onderscheid wordt gemaakt tussen enerzijds de constructieve veiligheid van een bouwwerk en anderzijds de milieueisen die aan de werking van een installatie worden gesteld. Er is sprake van twee juridische regimes die verschillende belangen beschermen.

Uit het (archief)onderzoek en uit de gesprekken zijn geen aanwijzingen gekomen waaruit blijkt dat Tata Steel (en haar voorgangers) willens en wetens constructiefouten hebben gemaakt bij de bouw van de KGF2. Wel wordt duidelijk dat zich in de jaren '70 al emissie problemen voordeden bij de KGF2, maar dat het bedrijf meermaals maatregelen heeft getroffen deze te verhelpen.

Zaaknummer

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	5
Onderzoek	7
Conclusie	9

Inleiding

Het actualiteitenprogramma EenVandaag zond op 31 januari 2023 een reportage uit waaruit zou blijken dat de Kookgasfabriek 2 (KGF2) van staalproducent Tata Steel, van meet af aan niet goed functioneerde en dat er fouten in de constructie zaten. Hiervoor voerde EenVandaag drie bronnen op (waarvan één anonieme oud-milieu-inspecteur.) De genoemde feiten waren voor de OD NZKG aanleiding voor een (archief)onderzoek naar deze mogelijke fouten.

De gepresenteerde informatie was onvoldoende concreet om direct duidelijk te maken waar de mogelijke constructiefouten zich bevonden. Daarop is *EenVandaag* verzocht om de OD NZKG in contact te brengen met de melders en de anonieme oud-milieu-inspecteur.

Daarop is contact geweest met de anonieme oud milieu-inspecteur om betere duiding te krijgen van de vermeende constructiefouten. Ook is archiefonderzoek gedaan bij de Provincie Noord-Holland en de Gemeente Velsen naar stukken waaruit mogelijk zou kunnen blijken dat er fouten zijn gemaakt in de constructie.

Scope van het onderzoek

In de uitzending van EenVandaag werd melding gemaakt van constructiefouten in de KGF2. Hierbij werd geen onderscheid gemaakt tussen het bouwwerk en de procesinstallatie. Iets dat voor de OD NZKG wel van belang is i.v.m. de toepasselijke/geldende wet- en regelgeving. Wel was duidelijk dat de constructiefouten al bij de bouw van de KGF2 aanwezig waren.

De in de uitzending gepresenteerde feiten waren voor de OD NZKG voldoende om een nader onderzoek te starten. Om nadere specificering te krijgen over de vermeende constructiefouten, is EenVandaag verzocht om de OD NZKG in contact te brengen met de melders uit de reportage. In de tussentijd is een archiefonderzoek gestart bij het Noord-Hollands Archief en de gemeente Velsen, met daarbij de focus op het bouwwerk KGF2.

Het ontwerp en de bouw van de installatie KGF2 heeft vijftig jaar geleden plaatsgehad, aan het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw. Dit gegeven levert aanzienlijke beperkingen op wat betreft de beschikbaarheid en toegankelijkheid van historische informatie. De OD NZKG heeft zich daarom noodgedwongen uitsluitend gebaseerd op aangetroffen archiefstukken in het archief van de gemeente Velsen en het Noord-Hollands archief.

Hierbij moet worden aangetekend dat de toenmalige Archiefwet 1962 (vervangen in 1995) en de selectielijst 1983 (voor documenten uit de periode na 1850) van toepassing is. Volgens de lijst zijn bouwvergunningen blijvend te bewaren, aanvragen die niet zijn doorgegaan mochten worden vernietigd.

Naar aanleiding van de uitzending van EenVandaag heeft de OD NZKG een oproep gedaan aan personen om zich te melden met concrete informatie over de bouwconstructie in de jaren zeventig van de KGF2.

Vanwege de ontstane publieke verontwaardiging vond het archiefonderzoek onder grote tijdsdruk plaats. Dit rapport bevat dus geen historisch onderzoek waarbij alle dossiers minutieus en uitputtend bestudeerd zijn.

Zaaknummer

Op 17 februari 2023 is contact geweest met de anonieme oud-milieu-inspecteur uit de uitzending. Deze persoon gaf aan dat de constructiefouten waren gemaakt bij de bouw van de procesinstallatie en niet in het bouwwerk zelf.

Juridisch kader

Voor de OD NZKG is het van belang om te weten op welk deel van de KGF2 de uitspraken in de uitzending betrekking hebben. In de wet- en regelgeving wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de constructieve veiligheid van een bouwwerk en anderzijds de milieueisen die aan de werking van een procesinstallatie worden gesteld. Er is derhalve sprake van twee juridische regimes die verschillende belangen beschermen.

Daarnaast is het bevoegd gezag voor bouwtaken de afgelopen vijftig jaar verschoven. Zo zijn de bouwtaken in 2010 overgegaan van de Gemeente Velsen naar de Provincie Noord-Holland. Dit in verband met veranderde wetgeving, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De provincie had ten tijde van de bouw van de Kookgasfabriek 2 in 1972 geen bevoegdheid voor bouwtaken bij Tata Steel (destijds Hoogovens). Dat lag bij de Gemeente Velsen.

Om de continuïteit te waarborgen, heeft de provincie in 2010 haar bevoegdheid voor bouwen uitbesteed aan de gemeente Velsen. Vanaf 2016 voert de OD NZKG de bouwtaken in mandaat uit voor de provincie Noord-Holland.

Achtergrond

De Kookgasfabriek 2 is in 1972 gebouwd. Dat betekent dat deze moet worden gekwalificeerd als “bestaande bouw” conform de bouwregelgeving. Dit is geregeld in het Bouwbesluit 2012. Daarin staat dat een bouwwerk een “bestaand bouwwerk” is zodra het bouwwerk na de bouwfase gereed wordt gemeld en door de gemeente voor gebruik is vrijgegeven. In dit bouwbesluit staan de technische regels waarop gebaseerd kan worden of het bouwwerk nog voldoet aan de minimale veiligheidseisen voor een constructie.

De toezicht- en handhavingsstrategie voor het Noordzeekanaalgebied gaat uit van bouwtoezicht op maat. Dit is geënt op de landelijke toetsingskaders voor bouwvergunningen en bouwtoezicht. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid bij de eigenaar van het bouwwerk ligt. Indien echter blijkt dat een bestaand bouwwerk niet meer voldoet aan de minimale eisen uit het bouwbesluit kan handhavend worden opgetreden. In lijn met de strategie beziet de OD NZKG – indien nodig – of de eigenaarsverantwoordelijkheid voldoende wordt genomen.

Onderzoek

In het onderzoek heeft de OD NZKG zich gericht op de oorspronkelijk verleende bouwvergunning voor KGF2 uit 1972. Dit om duidelijkheid te krijgen of er op basis van de vergunde constructie aanleiding is om te veronderstellen dat deze fabriek vergund is met fouten in het constructieve ontwerp. Daarnaast is in de archieven nagegaan of er documenten zijn die veronderstellen dat er mogelijk gebouwd is in afwijking van de verleende bouwvergunning.

Beperkingen waren dat uit de uitzending niet duidelijk was wat de melders en anonieme oud-milieu-inspecteur in *EenVandaag* verstaan onder "constructiefouten." Ook waren we afhankelijk van de volledigheid van de archieven na overgang van de bevoegdheden (in 2010) van gemeente naar provincie en de archiefwet waarvoor bewaartermijnen gelden voor documenten.

Het archiefonderzoek heeft plaatsgevonden bij de gemeente Velsen en het Noord-Hollands Archief. Bij beide is gezocht naar relevante documenten. De volgende stukken zijn gevonden en beoordeeld;

Bouwdossier Velsen-Noord:

- Constructieve berekeningen en tekeningen van de bouwkundige constructies van de Kooksfabriek 2. Dit betreft 4 ordners uit bouwvergunning 681/'70 met doosnummer 7(2),8 en 9.
- Digitale bestanden:
 - Bouwdossier 104/'71 Gasreiniging: Ontwerpberekening leidingbrug langs kooksbatterijen doc.nr. 389.720;
 - Bouwdossier 259/'71 Diverse objecten: Berekening doc.nr. 374.150 en bijbehorende tekeningen;
 - Bouwdossier 415/'71 Kolenopslag Brekerij/Mengerij volgnr. 8 berekeningen en tekeningen;
 - Bouwdossier 443/'71 Uitloopbordes en traverseer bordes bij batterij 21;
 - Bouwdossier 444/'71 Zeverij en brekerij transportbanden.

Bovengenoemde dossiers zijn gericht op het bouwkundige deel van de totale constructie van KGF2.

In deze dossiers zijn geen afwijkende zaken t.a.v. de bouwkundige constructie gevonden.

In de archiefstukken zijn wel documenten gevonden ten aanzien van KGF1 waaruit blijkt dat de staalconstructie van de ovens niet naar behoren functioneerde waardoor deurlekkages optraden. In het revisieplan van de jaren '80, dat ten grondslag lag aan de revisievergunning milieu van 1984, is de staalconstructie van KGF1 vervangen.

Tot op heden zijn geen documenten bekend waaruit blijkt dat de staalconstructie van de installatie van KGF2 is aangepast. Ook is deze staalconstructie geen onderdeel van de bouwkundige stukken die deel uitmaken van de stukken voor de bouw van de KGF2.

In de uitzending van *EenVandaag* werd gesteld dat de levensduur van de constructie maximaal 30 jaar zou zijn. Ook hier is onderzoek naar gedaan.

Zaaknummer

De wet- en regelgeving in 1972 kende geen ontwerplevensduur voor de bouwkundige constructie. Vanuit de milieuregelgeving en de BREF¹(BBT) is een algemeen document bekend over levensduur van ovens waarin gesproken wordt over 25 tot 30 jaar. Levensduur is echter afhankelijk van de mate van onderhoud.

Uit het gesprek met de anonieme oud-milieu-inspecteur blijkt dat hem uit de jaren '80 bijstaat dat de constructieproblemen betrekking zouden hebben op de staalprofielen en trekstangen. Deze profielen en trekstangen houden de vuurvaste wanden van de oven bij elkaar, het korset van de ovens. Deze onderdelen behoren toe aan de procesinstallatie, niet de constructie van het bouwwerk. Verder geeft de oud-milieu-inspecteur aan dat de KGF2, de grotere versie van KGF1, gebouwd en installatietechnisch ontworpen is door de constructie van de installatie van KGF1 twee keer zo groot te dimensioneren. De staalprofielen gingen echter bol staan en volgens hem is de staalconstructie van KGF2 in de jaren '90 daarom ook versterkt. In de hierboven genoemde archieven zijn hier tot op heden geen stukken van gevonden.

De gevolgen voor het milieu van installaties worden beperkt en vastgelegd in de omgevingsvergunningen milieu. In de (revisie)vergunningen die voor de KGF2 zijn afgegeven na de bouw zijn doelvoorschriften opgenomen die grenzen stellen aan emissies uit schoorstenen en diffuse bronnen². In deze vergunning zijn de vergunde emissies diverse keren aangescherpt. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de installatie om deze zodanig te bedrijven en te onderhouden dat aan de voorschriften wordt voldaan. De OD NZKG ziet toe op de naleving. De KGF2 is een installatie die slechts met veel extra inspanning van vergunninghouder en toezichthouder aan de voorschriften kan voldoen. Dit is o.a. tot uitdrukking gekomen in het vastgelegde ovendeur en – wand vervangingsprogramma.

¹ BREF: staat voor Best Available Techniques (BAT) Reference documents. In een BREF-document staat beschreven wat de meest milieuvriendelijke technieken oftewel Best Beschikbare Techniek(en) (BBT) zijn die een bedrijf kan toepassen.

² Diffuse bron: emissie naar de lucht die uit een andere bron komen dan bijvoorbeeld via een schoorsteen of pijp.

Conclusie

Uit het archiefonderzoek zijn geen aanwijzingen naar voren gekomen die er op wijzen dat bij de bouw van de fabriek KGF2 bouwkundige constructiefouten zijn gemaakt.

Het is niet gebleken dat, uit bouwkundig constructief oogpunt, de KGF2 voor een levensduur van 30 jaar is gebouwd, aangezien in 1972 geen rekening werd gehouden met een verwachte levensduur van een bouwkundige constructie. Daarnaast kan een levensduur middels onderhoud worden verlengd.

Wij concluderen dat met constructiefouten, zoals genoemd in de uitzending van *EenVandaag*, bedoeld wordt op de procesinstallatie en niet de bouwkundige constructie. De procesinstallatie en het goed functioneren hiervan is primair de verantwoordelijkheid van het bedrijf, Tata Steel te IJmuiden. Voor de uitstoot van de KGF2 zijn voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning activiteit milieu die grenzen stellen aan de emissies van de installatie. Indien de procesinstallatie niet naar behoren functioneert, zal dit leiden tot overschrijding van deze grenzen. Hierop houdt de OD NZKG toezicht. Bij overschrijding van de normen zal vanuit milieutoezicht handhavend worden opgetreden.

